

UNIWERSYTET
WARSZAWSKI

SEKCJA DS. NAUKI

19. 05. 2021

W P Ł Y N Ę Ł O

Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych

Warszawa, dnia 14 maja 2021 r.

dr hab. Marta Witkowska
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych UW
Katedra Polityk Unii Europejskiej
ul. Krakowskie Przedmieście 3, pok. 212
tel. + 48 22 55 20 234
e-mail: politykiue.wnpism@uw.edu.pl

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Mariusza Brzostka

pt. „Demokracja ponadnarodowa w Unii Europejskiej”

Szczecin 2021, ss. 420.

Na podstawie uchwały Rady Naukowej Instytutu Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 28 stycznia 2021 roku przedstawię recenzję dysertacji doktorskiej Pana mgr. Mariusza Brzostka pt. „Demokracja ponadnarodowa w Unii Europejskiej”, napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Janusza Ruszkowskiego. Na recenzję składają się wyodrębnione w tekście konstatacje oraz oceny generalne i częściowe, które odnoszą się do: (1) oceny wyboru tematu, (2) oceny metod badawczych i wykorzystania bazy źródłowej, (3) oceny konstrukcji pracy i zawartości merytorycznej, (4) oceny formalnej i uwag szczegółowych do treści pracy. (5) Konkluzje stanowiące podsumowanie ocen częściowych. Konkluzja jest jednoznacznie pozytywna, a jej wydźwięk współgra zarówno z akceptującymi, jak i polemicznymi uwagami recenzentki wobec treści zawartych w materiale przedłożonym przez Doktoranta.

I. Ocena wyboru tematu

Wybór tematu należy uznać za trafny i prawidłowo sformułowany oraz zasługuje na pełną akceptację. Uzasadnienie wyboru tematu znajduje pełne zrozumienie. Dysertacja mgr. Mariusza Brzostka ma za przedmiot związek między demokracją (rozwojem procesów demokratycznych) a Unią Europejską (procesem integracji) w konkretnych ponadnarodowych ramach analizy. Temat skonstruowany jest właściwie, w sposób wyraźny uwidoczniiony jest w nim problem badawczy.

Celem podjętych badań jest z jednej strony identyfikacja i rozpoznanie atrybutów demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej (UE), a z drugiej strony wydobycie ich specyfiki związanej z występowaniem poza naturalnym środowiskiem państwa narodowego oraz ich egzemplifikacja. Cel badawczy jest prawidłowo nakreślony przez Doktoranta i wart szczegółowego zbadania. Cenne na tym etapie rozwoju naukowego jest właściwe i nieupraszczające podejście do zjawiska tzw. deficytu demokracji w UE oparte na solidnych dowodach teoretycznych i nieidentyfikujące UE z państwem. Rozprawa Doktoranta stanowi oryginalne opracowanie nowego problemu naukowego, dzięki czemu w istotny sposób poszerza stan badań politologicznych w tym obszarze. Wybór tematu Doktoranta świadczy więc o umiejętności Autora do podjęcia naukowo ważnego przedmiotu badań. Dla recenzentki nie ulega wątpliwości, że wybór pola badawczego, sformułowanie tematu przedsięwzięcia naukowego, deklarowane cele są w pełni uzasadnione i nie budzą zastrzeżeń. Oceniam pozytywnie ich wybór, bowiem istotnie wpływają na wzbogacenie dyskursu naukowego.

Ramy czasowe przyjęte przez Doktoranta, to jest lata 2004-2019, należy uznać za wystarczające do sformułowania wniosków niezbędnych do realizacji przyjętego zadania badawczego i weryfikacji postawionych hipotez.

Problematyka podjęta w pracy doktorskiej z pewnością zasługuje ze wszech miar na pogłębioną eksplorację ze względu na jej aktualność, pozostając istotną zarówno dla nauki, jak i praktyki. Obszar poddany badaniu, jak i funkcjonujące w nim mechanizmy oraz zachodzące w nim zjawiska, są obecnie bardzo popularnym tematem zarówno dla środowisk naukowych, jak i dla polityków czy samorządowców (praktyków). Popularność idei demokracji oraz wszechobecność procesu integracji europejskiej w życiu codziennym, a także łączenie tych dwu sfer w życiu publicznym przekłada się zarówno na zwiększoną ilość

prowadzonych badań dotyczących tego przedmiotu, jak i częste odwoływanie się polityków czy dziennikarzy do wspomnianych idei i form. Z tego powodu podjęcie badań w tym obszarze uznaję za celowe i ważne, gdyż wpisuje się w główny nurt i utrzymuje powiązanie na linii nauka-praktyka polityczna.

Tematyka pracy jest godna opracowania zarówno dla celów poznawczych, jak i diagnostycznych. Recenzowana praca ma charakter politologiczny. Przedmiot zawartych rozważań stanowi identyfikacja i rozpoznanie atrybutów demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej, a także wydobycie jej specyfiki związanej z występowaniem poza naturalnym środowiskiem państwa narodowego oraz ich egzemplifikacja. Przedsięwzięcie badawcze mgr. Mariusza Brzostka ma oryginalny charakter i wypełnia lukę w literaturze dotyczącej zagadnienia zarówno procesów integracji europejskiej w ujęciu ponadnarodowym jak i konstruowania modeli demokracji ponadnarodowej, a także aktualizuje dotychczasowy stan badań nad tym zagadnieniem, który Doktorant bardzo dobrze scharakteryzował w pierwszych czterech rozdziałach swojej dysertacji, wskazując na główne trendy i kierunki prowadzonych badań oraz ich głównych autorów.

Z powyższych powodów ocenę wyboru tematu, zakresienie jego granic, zastosowane ujęcie badawcze, należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

II. Ocena teorii i metod badawczych oraz wykorzystania bazy źródłowej

Tak określony cel badawczy i ustalony zakres badań wymagał zastosowania odpowiednich teorii i metod badawczych. Dysertacja skonstruowana jest poprawnie pod względem metodologicznym. Doktorant trafnie dobrał i właściwie zastosował metody badawcze wykorzystywane w badaniach politologicznych. Wysoką ocenę recenzowane badanie otrzymuje za doskonały kunszt warsztatu badawczego i holistyczne podejście. Doktorant prawidłowo na wstępie zauważył, że dla właściwego przeprowadzenia badania potrzebuje zdefiniowania istoty ponadnarodowości i do jej weryfikacji zastosował odpowiednie teorie i podejścia badawcze, które w literaturze są dostępne dla wyjaśnienia istoty tego zjawiska. Prawidłowość oraz właściwy dobór teorii i podejść teoretycznych zastosowanych w dysertacji przyjmuję z dużą satysfakcją, zwłaszcza, że jest to powszechnie nazywane koncepcją uniwersalności postępowania. Tutaj wstawiam moją uwagę krytyczną, którą rozwijam w dalszej części recenzji, dotyczącą braku wyraźnego określenia stosowania

zwłaszcza metody komparatystycznej w badaniu. Tym niemniej deklarowane teorie i podejścia teoretyczne oraz metody badawcze są prawidłowo zastosowane w badaniu i pomagają Autorowi w prawidłowym wyciągnięciu wniosków.

Zastosowane teorie i metody do analizy ponadnarodowej demokracji w Unii Europejskiej mają swoje uzasadnienie z tego powodu, że UE jest nową kategorią w przestrzeni politycznej (analiza z wykorzystaniem analizy systemowej), a zastosowanie nowatorskich metod przyniosło nowe wyniki i rezultaty badawcze.

Pomimo mojej pozytywnej oceny co do dokonanego wyboru i zastosowania w pracy prezentowanych we wstępie pracy teorii i metod badawczych omówienie ich sposobu wykorzystania budzi znaczący niedosyt. Wskazane byłoby szersze przedstawienie ich walorów eksplanacyjnych dla realizacji poszczególnych celów badawczych czy weryfikacji hipotez badawczych.

We wstępie pracy Autor wskazał, że jako główną metodę badawczą będzie stosował metodę komparatystyki. Po lekturze zarówno całej dysertacji, jak i sposobu prezentacji innych zastosowanych w badaniu metod oczekuję od Autora większego doprecyzowania zastosowania tej metody, skoro jest wymieniona na pierwszym miejscu. Metoda porównawcza występuje w wielu wariantach i wbrew potocznej opinii jest trudną metodą w jej prawidłowym zastosowaniu. Można popełnić liczne błędy w założeniach dobierając podmioty do porównania, czy też można nieprawidłowo zastosować tę metodę poprzez chęć odkrycia zarówno różnic jak i podobieństw. Porównania można czynić w ujęciu ilościowym, jakościowym i można stosować metodę mieszaną, za każdym razem uzyskując inne rezultaty.

Z lektury treści zawartej we wstępie otrzymujemy wyłącznie informację, że Autor będzie dokonywał porównania instytucji ponadnarodowych UE z instytucjami demokracji klasycznej. Tutaj następuje ten moment, w którym oczekiwałabym od Autora nawet lakonicznego określenia, który wariant metody porównawczej został zastosowany w pracy i uzasadnienia tego wyboru. Jest to o tyle istotne, gdyż wielu badaczy popełnia istotny błąd sądząc, że metoda komparatystyki może być zastosowana intuicyjnie, że jest taką prostą i przyjazną dla badacza metodą.

Po pierwsze można dokonywać porównań w ramach jednego układu politycznego, to pozwala uniknąć niebezpieczeństwa badania określonych instytucji, mechanizmów politycznych w oderwaniu od ich rzeczywistego kontekstu społecznego. Badacz instytucji, mechanizmów i procesów politycznych, które funkcjonują w danym układzie politycznym,

osiąga pewniejsze z naukowego punktu widzenia wyniki badań. Prawdłowo zastosowana metoda porównawcza powinna wyłonić nie tylko rzeczywistą pozycję badanych instytucji w obrębie całego układu politycznego, którym jest dla recenzowanej pracy Unia Europejska, ale także wskazać na cechy specyficzne badanych instytucji w łonie całego układu. W innym przypadku będzie to tylko opis, swoistego rodzaju faktografia danej instytucji i odtworzenie charakterystyki badanego układu.

Jednakże najpowszechniejsze rozumienie metody porównawczej polega na zastosowaniu jej do porównania dwóch różnych układów politycznych lub poszczególnych ich fragmentów do siebie podobnych lub zbliżonych. Takie pojmowanie metody porównawczej najczęściej można zaobserwować w badaniach porównawczych nad podobnymi względnie tożsamymi instytucjami politycznymi, które istnieją w ustroju politycznym różnym państw. Przy czym owo podobieństwo bądź tożsamość jest ustalana na podstawie zbieżności cech czysto zewnętrznych (formalnych).

Komparatystyka może być zastosowana w ujęciu instytucjonalnym. Wówczas do porównania dobiera się wyselekcjonowane podmioty na podstawie cech formalnych, względnie łatwo dostrzegalnych. W skrajnych przypadkach takie badanie może prowadzić do bezpłodnych poszukiwań. Ponadto takie zastosowanie komparatystyki kryje w sobie poważne niebezpieczeństwo spłycenia – zawężenia porównań do zestawienia cech formalnych i zewnętrznych, a w konsekwencji może prowadzić do fałszywych wniosków. Przykładowo porównując prawo inicjatywy ustawodawczej w ujęciu instytucjonalnym badacz dostrzeże istotne różnice występujące zarówno w uprawnieniach przyznanych egzekutywie i legislatywie na poziomie państw członkowskich, jak i w ustanowionym rozwiązaniu w ramach Unii Europejskiej.

Natomiast zastosowanie komparatystyki w ujęciu funkcjonalnym będzie służyło poszukiwaniu instytucji, które spełniają tę samą funkcję w życiu publicznym, zaspokajają tę samą potrzebę społeczną w różnych układach politycznych. Ujęcie funkcjonalne w badaniach porównawczych pozwala zatem sięgnąć głębiej w istotę porównywanych zjawisk, a naukowo jest bardziej płodne.

Te moje krótkie dywagacje wskazują na istotną wartość kilku zdań, które Autor powinien był napisać we wstępie określając, którą z perspektyw metody komparatystycznej obrał w swoim badaniu. Oznaczałoby to, że był od początku planowania badania świadomy podejmowanych decyzji, a osiągnięte wyniki wskazują na rzetelność i wysoką umiejętność

posługiwania się tą metodą badawczą. Zatem proszę Doktoranta o wyjaśnienie założeń zastosowania metody porównawczej w recenzowanym badaniu.

Ponadto w pracy Doktorant wykorzystał metody systemową i decyzyjną, które zostały z pełnym zrozumieniem prawidłowo zarówno przedstawione we wstępie jak i zastosowane w całej pracy.

Bardzo wysoko oceniam zarówno dobór jak i zastosowanie pomocniczych, nowatorskich metod, do których zaliczam – za Autorem – koncepcje entropii informacji Shannona, struktur dyssypatywnych Prigogine’a oraz równań rekursywnych (logicznych). W całej pracy mgr Mariusz Brzostek duży ciężar dowodowy kładzie na wykorzystanie tych nowatorskich metod. Stwierdzam, że chyba wynika jeszcze to ze skromności Doktoranta, zostało to bardzo mocno w dysertacji zatuszowane. Autor nie nakreśla klarownego obrazu swojego dokonania naukowego. Nie składa deklaracji swoich innowacyjnych zamierzeń, prezentuje swoje zamiary bardzo skromnie.

W pracy postawiono pięć hipotez badawczych oraz siedem pytań. Zarówno hipotezy jak i pytania uzyskują potwierdzenie i odpowiedź w recenzowanej dysertacji na łamach sześciu rozdziałów pracy. Sformułowane hipotezy nie budzą zastrzeżeń i zostały pozytywnie zweryfikowane.

Baza źródłowa, którą Doktorant wykorzystał w swojej pracy badawczej jest obszerna i przede wszystkim różnorodna – w znaczącym stopniu z wykorzystaniem źródeł anglojęzycznych – oraz dobrze i prawidłowo wykorzystana. Prezentacja wykorzystanych opracowań zwartych, artykułów naukowych, materiałów zawierających zarówno źródła pierwotne i wtórne, zajęła w ramach bibliografii ponad 40 stron. Należy zwrócić uwagę, że temat i problem badawczy podjęty w dysertacji jest niezwykle szeroki, skomplikowany, wieloelementowy oraz wielopłaszczyznowy. Doktorant nie dokonał jego zawężenia i chciał dokonać analizy całościowej. Doktorant podjął duży wysiłek dotarcia do wielu unikalnych źródeł i publikacji, koniecznych do powstania omawianego opracowania. Nie tylko solidna i różnorodna baza źródłowa, ale także analiza dysertacji wyraźnie dowodzą, że mgr Mariusz Brzostek dotarł do dyskursu naukowego toczącego się w europejskiej i polskiej literaturze, dotyczącego problematyki demokracji w przestrzeni ponadnarodowej. Podjęty przez Autora temat wymagał przeprowadzenia pogłębionych badań w oparciu o literaturę, na którą złożyły się przedmiotowe monografie, artykuły opublikowane w czasopiśmie naukowych oraz źródła internetowe. Drugi istotny element bazy źródłowej, wg mnie najistotniejszy, to akty normatywne (zarówno prawa krajowego, jak i międzynarodowego)

wykorzystane przez Doktoranta w bardzo szerokim stopniu. Pozytywnie zwraca uwagę logiczny i zwyczajowo przyjęty podział źródeł na dokumenty i materiały źródłowe, prace zwarte, artykuły naukowe, rozdziały w pracach zbiorowych, źródła elektroniczne oraz pozostałe źródła.

Sumując powyższe, zgodnie z założeniami Doktoranta, problematyka podjęta w pracy doktorskiej została przebadana i przeanalizowana zarówno w płaszczyźnie: formalno-prawnej, doktrynalnej, empirycznej jak i postulatywnej, co pozwoliło na wielostronne ujęcie tematu.

W przypadku literatury i opracowań naukowych dotyczących analizowanej problematyki, mimo bardzo bogatej bazy źródłowej, chciałam zasugerować na przyszłość kilka istotnych pozycji, które mogą Doktorantowi znacząco ułatwić zastosowanie wcześniej wspomnianej przeze mnie metody komparatystyki oraz wskazać osiągnięcia innych polskich Autorów, dotyczące analizy stanu demokracji w Unii Europejskiej, a także wskazać, jak liczne płaszczyzny analizy były poruszane, wskazać nazwiska innych polskich europeistów, którzy prowadzą znaczące i uznane badania w tej dziedzinie, a mgr Mariusz Brzostek nie wskazał ich w swojej bibliografii. Przykładowo:

- Szewczak Wiktor, *Jak zmierzyć demokrację? Teoretyczne i metodologiczne podstawy budowy skal demokracji politycznej w politologii porównawczej*, „Przegląd Politologiczny” 2010, nr 4, s. 97-108;
- Szewczak Wiktor, *Jak zmierzyć demokrację? Skale pomiaru demokracji politycznej stosowane w politologii porównawczej*, „Przegląd Politologiczny”, 2011, nr 1, s. 121-137;
- Wierzchowska Anna, *Rządzenie demokratyczne w przestrzeni ponadnarodowej*, „Studia Politologiczne” 2013, nr 27, s. 33-54;
- Witkowska Marta, *Obywatel UE i jego prawa a deficyt demokracji*, w: K.A. Wojtaszczyk, J. Szymańska (red.) *Deficyt demokracji w Unii Europejskiej*, Warszawa 2012, s. 141-162;
- Witkowska Marta, *Udział reprezentacji społeczeństw państw członkowskich w kształtowaniu treści polityki w wielopoziomowym systemie Unii Europejskiej*, „Społeczeństwo i Polityka. Pismo Edukacyjne” 2013, nr 4, s. 30-53;
- Poboży Monika, *Obywatelstwo i obywatelskość w Unii Europejskiej*, „Przegląd Europejski” 2014 nr 1, s. 45-67;
- Witkowska Marta, *Kryzys modelu demokracji w Unii Europejskiej - przyczyny, uwarunkowania, scenariusze rozwoju sytuacji*, w: Nadolska Jadwiga, Wojtaszczyk K. Adam (red.) *Kryzysy w Unii Europejskiej i sposoby ich przewyżyczenia*, Warszawa 2015, s. 119-160;
- Grzeszczak Robert, *Władza wykonawcza w systemie Unii Europejskiej*, Warszawa 2011

- Grzeszczak Robert, *W poszukiwaniu locus władzy wykonawczej w Unii Europejskiej*, „Nowa Politologia”, wyd. internetowe <http://www.nowapolitologia.pl/politologia/europeistyka/w-poszukiwaniu-locus-wladzy-wykonawczej-w-unii-europejskiej> (10.09. 2018);
- Grzeszczak Robert, *Subsydiarna demokracja. Rola parlamentów narodowych w Unii Europejskiej w Traktacie z Lizbony*, Warszawa 2009;
- Grzeszczak Robert, Karolewski Ireneusz Paweł (eds.) *The multi-level and polycentric European Union: legal and political studies*. Vol. 69. LIT Verlag Münster 2012;
- Sroka Anna, *Rozliczalność w przestrzeni ponadnarodowej: casus Unii Europejskiej*, „Studia Politologiczne” 2013, nr 27, s. 165-185
- Gromek-Broc Katarzyna, *Citizens and Further Democratisation after the Lisbon Treaty*, „Studia Europejskie” 2014, nr 2, s. 123-138;
- Pietrzyk-Reeves Dorota, *Deliberative Democracy and Citizenship*, „Polish Political Science. Yearbook” 2006, s. 43-64;
- Paczeński Anna, *Ujednoczenie unijnej ordynacji wyborczej – mrzonka czy realny projekt na przyszłość?*, „Studia Wyborcze” 2017, nr 23, s. 7-23;
- Czyżewski Marek, *Demokracja deliberacyjna w Unii Europejskiej i europejska sfera publiczna*, „Przegląd Socjologiczny” 2008 nr 2, s. 179-185;
- Ławniczak Kamil, *Między demokracją a efektywnością. Trzy spojrzenia na deficyt legitymacji Unii Europejskiej*, „e-Policon” 2013, nr 3, s. 107-128;
- Balicki Ryszard, *Demokracja oraz jej deficyt w Unii Europejskiej*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2011, nr 4, s. 11-27;
- Wierzchowska Anna, *The European Union in Search of Systemic Balance. An Analysis Involving the Concept of Resilience*, „Przegląd Europejski” 2017, nr 4, s. 10-38
- Witkowska Marta, *Development of Transnational Participatory Processes in the European Union as a Way to Prevent the Democratic Deficit: The Neo-Neofunctionalist Approach*, „Yearbook of Polish European Studies” 2013;
- Witkowska Marta, *Deliberation as a tool to find solutions to overcome the crisis in the European Union*, „Przegląd Europejski” 2017, nr 1, s. 132-145;
- Witkowska Marta, *The state of democracy in the European Union in scenarios: federation, empire and Europe à la carte*, „Przegląd Europejski” 2015.

Są to ogólnie dostępne pozycje w otwartym dostępie. Wskazałam na te pozycje ze względu na fakt, że badania opublikowane przez tych autorów albo są prowadzone w zbieżnym celu, czyli analizy ilościowej z wykorzystaniem metody porównawczej, albo dokonują analizy i badań dotyczących wybranych płaszczyzn oceny stanu demokracji

w UE – podobnie jak Doktorant. Zasadnym mogłoby być odniesienie się (w przyszłości, np. w perspektywie przygotowywania publikacji) do tych badań, chociażby w celu analizy krytycznej, aby wskazać na swoją wiedzę i umiejętności, co by potwierdzało, że dokonany w pracy wybór ścieżki badawczej Autora jest planowanym zamysłem badawczym, oraz uwypuklić świadomość możliwości popełnienia innych możliwych błędów. Brakuje w moim odczuciu argumentacji, że w oparciu o przeprowadzoną analizę krytyczną dostępnych opracowań, Autor wybrał tę jedną konkretną ścieżkę, w swoim osądzie, jedyną właściwą, prowadzącą do weryfikacji postawionych hipotez.

Pomimo wyżej wskazanych uwag czy sugestii, dobór źródeł bibliograficznych i ich wykorzystanie potwierdziło umiejętność dokonywania przez Doktoranta właściwej selekcji pozycji przydatnych dla rzetelnej realizacji podjętego tematu badań. Reasumując, moja ocena wykorzystania w pracy bazy źródłowej oraz zastosowanych metod badawczych jest w pełni pozytywna. Baza źródłowa sporządzona została zgodnie z przyjętymi normami.

III. Ocena konstrukcji pracy i zawartości merytorycznej

Treść rozprawy zdecydowanie plasuje się w obszarze nauk o polityce. Konstrukcja pracy jest właściwa i logiczna. Struktura pracy jest spójna, przejrzysta i stanowi odzwierciedlenie tematu pracy. Rozprawa składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów oraz zakończenia i bibliografii. Praca jest objętościowo bardzo duża, zawiera także materiały dodatkowe w postaci aneksów. W pracy zawarto spis ilustracji i tabel. Wartość pracy podnoszą liczne wykresy, tabele i ilustracje obrazujące analizowany problem i stanowiące dopełnienie wniosków formułowanych przez Doktoranta. W pracy odnajduję, jako recenzentka i czytelnik, dwie części: część teoretyczno-metodologiczną i część empiryczną. Jest to bardzo istotne i stanowi o wysokiej wartości naukowej ocenianej dysertacji.

Treść dysertacji została rozłożona równomiernie i symetrycznie, co świadczy o należyтым przemyśleniu podziału pracy. Mam drobne uwagi do sposobu prezentacji treści. Praca jest innowacyjna, w ujęciu holistycznym i jest jednocześnie bardzo obszerna. Jako recenzent i czytelnik życzyłabym sobie większej ilości wskazówek od Autora w treści pracy. Wskazówek, które pomogłyby śledzić tok rozumowania oraz dokonywane przez Autora wybory. Moje oczekiwania dotyczą przykładowo deklaracji do teorii, metod czy ograniczeń czynionych w danej części badania. Takie prowadzenie czytelnika po tym obszernym badaniu zamieszczone w treści pracy

potwierdzałyby wysoki kunszt oraz przemyślaną konstrukcję pracy. Przykładowo Autor zamieszcza podsumowania rozdziałów, a nie ma wprowadzeń do nowych części pracy, do nowych rozdziałów, brakuje takich mini wprowadzeń co będzie przedmiotem nowych rozdziałów, jaki problem będzie w nich przedmiotem analizy czy też z użyciem jakich narzędzi będzie prowadzona analiza. Praca jest bardzo obszerna i bardzo zawiła, a drobne niedociągnięcia typu brak tytułu podrozdziału 3.1. w treści pracy powodują zagubienie u czytelnika.

Wstęp zawiera wszystkie elementy zwyczajowo wymagane w tej części rozprawy. We wstępie Doktorant słusznie określa przedmiot, cel rozprawy oraz problem badawczy. Dokonuje prawidłowej oceny stanu badań w przedmiocie i krótkiej jej charakterystyki. Następnie dokonuje prezentacji struktury pracy z prezentacją wykorzystanych do badania metod. Wstęp nie jest zbyt rozbudowany, nie zawiera zbytecznych informacji, które powtarzają się następnie w treści pracy. Widać, że Autor orientuje się jakie funkcje ma spełniać w rozprawie ta część pracy naukowej i z jakich elementów winien się składać wstęp. Sposób ujęcia jest klarowny i przekonujący.

We wstępie Doktorant wyraźnie sformułował uzasadnienie wyboru tematu oraz wskazał osadzenie prowadzonych badań w nauce o polityce i administracji. Wysoki stopień dojrzałości naukowej mgr. Mariusza Brzostka potwierdza fakt, że Autor we wstępie dokonał klarownego zdefiniowania przyjętego ujęcia teoretycznego stosowanego w badaniu.

Koncepcja samego badania, jego założeń i prowadzonej analizy jest wielowarstwowa i rozbudowana. Nie jest skomplikowana, jest bardzo klarowna. Autor właściwie rozplanował badanie zaczynając od wyjaśnień teoretycznych oraz weryfikacji poprawności przyjętych założeń do postawionych hipotez i udzielenia odpowiedzi na postawione pytania. Zastosowanie tak prostego zabiegu przez Doktoranta, pomaga w wysokie ocenić stopień opanowania warsztatu badacza, prześledzić proces analizy, a także określić poprawność wyciągania wniosków. Z mojego punktu widzenia Doktorant przedłożył niemal dwie dysertacje. Jedną dysertację, na którą składają się rozdziały od pierwszego do czwartego oraz drugą, na którą składają się (wraz ze wstępnymi wyjaśnieniami teoretycznymi z rozdziałów pierwszego i drugiego) rozdział piąty. Ewentualnie jest to półtorej dysertacji, bowiem rozdział czwarty jest bardzo dużym samodzielnym osiągnięciem i jest wystarczający dla realizacji stawianych celów dysertacji, a rozdział piąty jest sam w sobie kolejnym osiągnięciem mgr. Mariusza Brzostka.

Część teoretyczna, zawierająca prezentację głównych teorii i podejść teoretycznych została zebrana w rozdziale pierwszym i drugim. Autor w rozdziale pierwszym dokonał klarownej typologii teorii i definicji demokracji z zastosowaniem podziału na ujęcie normatywne, funkcjonalne i aksjologiczne.

Wskazałam, że prowadzona analiza ma charakter wielowarstwowy i rozbudowany. Moją ocenę opieram na fakcie, że dla badania trudno było zbudować jedną hipotezę i popieram działanie Doktoranta polegające na budowie hipotez cząstkowych do poszczególnych części badania. Ten zabieg metodologiczny stanowi o większej przejrzystości budowy logicznej badania i ułatwia prześledzenie toku rozumowania.

W rozdziale drugim autor bardzo dużo miejsca poświęcił prezentacji dostępnych teorii i podejść teoretycznych zajmujących się wyjaśnianiem istoty demokracji i jej funkcjonowaniem we współczesności. Bardzo wysoko sobie cenię, że te rozważania są ukierunkowane, nie jest to tylko deskrypcja. Autor z całą świadomością wprowadzał czytelnika w tajniki poszczególnych teorii z zamiślem, aby ukazać moc eksplanacyjną każdej z omawianych teorii i jej użyteczność w planowanym badaniu. Kontekst ten widoczny jest także w rozplanowaniu badania. Autor wydzielił podrozdziały 2.1. oraz 2.2., o łącznej objętości ok. 13 stron, które zawierają omówienie teorii generalnych. Natomiast większość rozdziału zajmuje przybliżenie specyfiki i użyteczności eksplanacyjnej specjalistycznych teorii i metod, które Autor zamierzał zastosować w niniejszym badaniu.

Każdy z podrozdziałów zakończony jest autorskim podsumowaniem przedstawianych zagadnień i ekspozycją ich istoty oraz wskazaniem, na które pytania badawcze będzie można udzielić odpowiedzi z zastosowaniem zaprezentowanych teorii i metod wyjaśniających.

Pomimo mojej wysokiej oceny w tym punkcie wskażę także na pewne niedociągnięcia, które nie wpływają na całościową ocenę, a które mogą przydać się Doktorantowi w jego dalszym rozwoju naukowym czy udoskonaleniu dysertacji do jej publikacji.

W kolejnych podrozdziałach rozdziału drugiego, szczególnie myślę tutaj o podrozdziale 2.6., mgr Mariusz Brzostek przechodzi do prezentacji poglądów i wyjaśnienia demokracji ponadnarodowej. W swoich rozważaniach opiera się głównie na literaturze anglojęzycznej i dwóch głównych polskich autorach, których dorobku w żaden sposób nie chcę umniejszać. Tym niemniej rozwój myśli naukowej ma miejsce tylko wówczas, gdy występuje debata, polemika, dyskusja między naukowcami, a ta ma zwykle miejsce w formie publikacji naukowych.

Dlatego w mojej wcześniejszej części recenzji wskazałam Doktorantowi innych polskich autorów zajmujących się tematem demokracji ponadnarodowej w różnych jej ujęciach, a sięgnięcie do ich publikacji mogłoby wzbogacić dysertację. Moja teza o możliwym poszerzeniu poglądów Doktoranta na badane zagadnienie nie neguje wykonanej pracy, nie wpływa negatywnie na moje stanowisko o bardzo rzetelnej dysertacji i jej bardzo wysokiej wartości naukowej.

Jako recenzentka wyrażam mój niedosyt brakiem zdecydowanej deklaracji ze strony mgr. Mariusza Brzostka, deklaracji zawierającej wyjaśnienie, po wstępnym przeglądzie literatury, jasnego sformułowania w treści konkretnego rozdziału, co dla Doktoranta będzie podstawą do określenia atrybutów demokracji ponadnarodowej, jakie stanowisko zajmuje Autor w tym badaniu. Ten brak deklaracji ze strony Doktoranta odczuwam z powodu tego, że po tych kilku stronach ogólnego przeglądu stanu badań w tej dziedzinie Autor przechodzi do omówienia wymiaru instytucjonalnego demokracji ponadnarodowej, a z tych wcześniejszych rozważań nie wynikało, że głównym atrybutem demokracji ponadnarodowej jest sposób funkcjonowania instytucji. W rozważaniach w części 2.6. była mowa także o wartościach, zasadach, sposobie rozwiązywania konfliktów itp. Po drugie główną teorią wyjaśniającą w recenzowanej dysertacji jest neo-neofunkcjonalizm, Doktorant nie wyjaśnił, że do celów tego rozdziału będzie stosował inne teorie czy podejścia teoretyczne, które będą lepiej wyjaśniać badane zagadnienie. W tym miejscu zadam zatem pytanie Doktorantowi, aby przybliżył mi sposób swojego rozumowania i podstawę, która stanowi oparcie dla decyzji o przebiegu dalszego badania. Dlaczego mgr Mariusz Brzostek zdecydował się na poszukiwania instytucji o cechach ponadnarodowych, dlaczego nie wybrał ścieżki poszukiwania np. wartości, zasad, norm (ang. *policy*)?

W tym miejscu przejdę całościowo do oceny merytorycznej treści rozdziału trzeciego. Tytułowy wymiar instytucjonalny prezentowany jest przez Autora w klasycznym ujęciu trójpodziału władzy. W każdym z podrozdziałów, w których Doktorant charakteryzuje władzę wykonawczą, ustawodawczą i sędziowską zastosowano metodę komparatystyczną. W tym miejscu wspomnę mgr. Mariusza Brzostka i uzupełnię jego wywody, iż zastosował tę metodę w ujęciu funkcjonalnym, poszukując instytucji, które spełniają tę samą funkcję w życiu publicznym, zaspokajają tę samą potrzebę społeczną w różnych układach politycznych. Ujęcie funkcjonalne w badaniach porównawczych, jak wspomniałam wcześniej, pozwala sięgnąć głębiej w istotę porównywanych zjawisk, a naukowo jest bardziej płodne. Analiza w tym rozdziale mogłaby zostać lepiej uporządkowana. Autor nie wykazał zastosowanych ograniczeń. W badaniu wskazane zostały

tylko wybrane przykłady funkcjonowania charakteryzowanych instytucji UE. Jak wspomniałam na samym początku mojej recenzji, dysertacja podchodzi do analizy zjawiska holistycznie, a przez co dopuszczalne są pewne uogólnienia. Warto jednak, żeby Autor zadeklarował swoją świadomość czynionych ograniczeń, wskazał na fakt, że posiada wiedzę o niepełności wywodów oraz że wynikają one z zastosowanego wyboru.

W rozdziale czwartym Autor prezentuje komponenty demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej. Jest to bardzo ważny rozdział pracy, gdyż prezentuje zagadnienie nowe. Ośmielam się twierdzić, że jest to wkład własny mgr. Mariusza Brzostka do nauki. Doktorant prezentuje w rozdziale tym autorską propozycję definiowania komponentów demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej. Dokonał ich klasyfikacji na komponenty wyłączne, wspólne i substytuty. Rozdział ten uważam za bardzo ważny i kluczowy dla dysertacji, w którym Autor weryfikuje jedną ze swoich hipotez. Co więcej z logicznego punktu widzenia klasyfikacja, w odróżnieniu od typologii, jest podziałem rozłącznym i zupełnym. Dla zbudowania klasyfikacji konieczne jest wyznaczenie wartości zmiennej (jakościowej lub ilościowej) będącej wartością graniczną klas, a więc utworzenie schematu klasyfikacji. Natomiast typologia jest podziałem pewnych obiektów na grupy, charakteryzujące się pewną wspólną cechą lub grupą cech, stanowiących pewien typ, co więcej - jest podziałem elastycznym. W tym miejscu zadam Doktorantowi kolejne pytanie, czy w związku z moją uwagą, Doktorant chciałby się odnieść do swoich rozważań i wskazać, według jakiego kryterium został dokonany podział w rozdziale czwartym oraz czy jest to podział rozłączny, czy może jednak niektóre prezentowane elementy wykazują cechy mieszane i nie da się ich jednoznacznie przypisać do określonego zbioru, wówczas należałoby podjąć inną decyzję badawczą.

Moja uwaga oraz pytanie zadane przy okazji dokonanego spostrzeżenia nie wpływają negatywnie na moją ocenę jakości pracy. Dla mnie jest to element pracy samodzielnej, przeprowadzenie samodzielnie przez Doktoranta badania, które ma bardzo istotny wkład w rozwój nauki. Oznacza także, że mgr Mariusz Brzostek ma bardzo duży potencjał naukowo-badawczy, dąży do samorozwoju, potrafi wyznaczać sobie ambitne cele i dąży do ich realizacji w sposób innowacyjny. Wszystkie te cechy są bardzo pożądane dla rozwoju nauki i dyscypliny, wskazują, że będzie potrafił samodzielnie wyznaczać nowe cele naukowe i będzie potrafił określać sposoby ich realizacji. Liczę także, że będzie otwarty na słowa krytyki i będzie czerpał

nową wiedzę ze środowiska akademickiego, które wyraża swoje eksperckie poglądy w procesie recenzowania publikacji naukowych.

Jak wspomniałam na wstępie tego punktu recenzji, dla mnie jako recenzentki i czytelnika rozdział czwarty był kulminacją rozważań w tej dysertacji. Można było poprzestać badanie na wskazaniu powyższych prawidłowości. Doktorant poczynił jednak weryfikację kolejnych swoich hipotez poprzez dodatkowe badania empiryczne i zastosowanie nowatorskich metod do wskazania zachowania demokracji ponadnarodowej w obliczu kryzysów (rozdział piąty). Lektura tego rozdziału jest bardzo przyjemna, Autor dowodzi lekkości z jaką porusza się w materii zastosowania nowatorskich metod do przedmiotowego badania. Poruszane w tym rozdziale zagadnienia są bardzo ważne i szeroko dyskutowane w opinii publicznej. Doktorant włącza się w nurt dyskusji, demonstruje swoją gotowość do udzielania odpowiedzi na współcześnie nurtujące nas pytania, do poszukiwania rozwiązań na stojące przed Unią Europejską wyzwania. Jest to prawidłowa postawa, którą powinien posiadać młody Adept, jest to bardzo imponujące i w pełni wspieram tę postawę.

Przeprowadzone przez mgr. Mariusza Brzostka analizy w ocenionych pięciu rozdziałach służyły weryfikacji postawionych hipotez. Sam pomysł badania, jego finalne przeprowadzenie oraz wyniki są bardzo ważne i uważam je za niezwykle przydatne zarówno dla społeczności nauki, jak i dla praktyki – polityków szczebla europejskiego, narodowego oraz regionalnego czy lokalnego. Jest to niezwykle istotny aplikacyjny walor prowadzonych badań, do tego dotyczący aktualnej problematyki. Oceniane osiągnięcie posiada także walor użyteczny w postaci konstrukcji narzędzi służących prognozowaniu zachowań demokracji w Unii Europejskiej i jej poszczególnych komponentów.

Podsumowanie dysertacji zostało zawarte w rozdziale szóstym. Doktorant odniósł się prawidłowo do problemów będących przedmiotem badań, do sposobu realizacji celu badań oraz do weryfikacji hipotez badawczych formułując pogłębione wnioski końcowe. Nie dostrzegam znaczących niedoskonałości w tej części pracy. Na uwagę zasługuje argumentacja mgr. Mariusza Brzostka, w jaki sposób jego badania mogą się przyczynić do prawidłowej oceny demokracji w UE. W prowadzonej analizie krytycznej z wnioskami czołowych anglosaskich badaczy prezentuje wyniki swoich badań, ze wcześniejszych rozdziałów (bardzo zgrabny zabieg), i konstatuje w jaki sposób jego sposób rozumowania, jego badania mogą stać się właściwe do miarodajnej oceny współczesności.

Po rozdziale szóstym następuje zakończenie. W zakończeniu pracy Autor wskazuje w jakim stopniu jego hipotezy zostały potwierdzone oraz w jaki sposób został zrealizowany cel badania. Wskazuje, że zaprezentowany sposób definiowania demokracji rozszerza przestrzeń badawczą procesów demokratycznych w UE poza kryterium praw obywatelskich, swobód osobistych i struktury państwa prawa. Doktorant odnosi się do wszystkich elementów badania, sumuje wnioski wyciągnięte w poszczególnych rozdziałach oraz je analizuje. Kluczowym wnioskiem z przeprowadzonych badań jest stwierdzenie, że obywatele chętnie podejmują aktywność, gdy jest ona związana z dążeniem do poprawy jakości ich życia i zwiększenia własnego stanu materialnego. Autor w zakończeniu odniósł się do przedmiotu badania, którym jest demokracja w ponadnarodowym wymiarze. Stwierdził, że w wyniku prowadzonych badań, jednoznacznie dowiódł, że demokracja nie jest trwale związana z dominującą współczesną formą organizacji społeczno-politycznej – państwem narodowym. Doktorant pozytywnie zweryfikował swoje hipotezy nr 1 i 2, że poziom ponadnarodowy pozwala nie tylko na funkcjonowanie, ale i rozwój demokracji w nieznanym dotąd przestrzeniach. Jedną z takich cech jest funkcjonalna emergencja nowych poziomów demokracji niewystępujących na poziomie narodowym, jak np. technokratyczna odpowiedzialność instytucji ponadnarodowych oraz wpływ powoływanych agencji na kształt demokracji w UE.

Wywód prowadzony jest w interesującej formie zarówno w warstwie opisowej, jak i analitycznej. Przyjęta konstrukcja dysertacji pozwoliła na zrealizowanie postawionych zamierzeń badawczych oraz wykazanie się przez mgr. Mariusza Brzostka dogłębną znajomością obszaru badawczego, tak od strony teorii, jak i praktyki. W sumie stwierdzić należy, iż konstrukcja pracy jest logiczna i przejrzysta.

Pod względem merytorycznym praca mgr. Mariusza Brzostka winna być oceniona bardzo wysoko. Rozprawa niewątpliwie dowodzi, że mamy do czynienia ze znawcą podejmowanej problematyki, który opierając się, jak zaznaczono wyżej – na cennej bazie źródłowej, dobrze rozumie istotę funkcjonowania demokracji, a także wymiarów jej funkcjonowania w przestrzeni ponadnarodowej oraz potrafi samodzielnie rozplanować badanie w przedmiotowej materii. W ocenianej pracy doktorskiej uwagę zwraca ogromny materiał faktograficzny, który został uporządkowany i ujęty w ramy dość zwartych bloków tematycznych, co w efekcie zaowocowało wartościową analizą z zakresu tytułowego problemu.

Autor rozprawy zaprezentował swoje kompetencje w zakresie znajomości literatury przedmiotu (polskojęzycznej, ale i anglojęzycznej), umiejętności analityczne, projektowania badań, a przede wszystkim syntezujące. Część deskryptywna ściśle koresponduje z częścią analityczną. Tak zakrojone badania cechują się oryginalnością i innowacyjnym ujęciem. Wszystko to wskazuje na bardzo wysoki poziom samoświadomości Doktoranta i umiejętności prowadzenia badań, znajomości metod badawczych oraz posługiwania się technikami analizy danych statystycznych.

Recenzowane opracowanie po opublikowaniu może być bardzo inspirującą monografią adresowaną zarówno do wąskiego kręgu specjalistów zainteresowanych badaniem rzeczywistości społeczno-politycznej, atrybutami demokracji, w tym miernikami poziomu demokracji, jak i może być wykorzystywane przez szeroki krąg czytelników zainteresowanych generalnie tematyką integracji europejskiej i wyzwań związanych w tym procesem, poszerzając perspektywę dydaktyczną w ramach studiów politologicznych.

Autor sprawnie porusza się zarówno w obszarze teoretycznym dotyczącym teorii demokracji, dokonując także analizy krytycznej tych koncepcji. Autor właściwie dokonuje definiowania stosowanych pojęć. Czynności te należy ocenić wysoko, bowiem prowadzone w ten sposób badania są czytelne dla szerokiego spektrum odbiorców oraz wskazują na wysoki stopień opanowania warsztatu badacza. Ponadto trafnie dokonuje także analiz przepisów prawnych oraz opartej na nich praktyki. Ten podwójny punkt widzenia analiz i ocen (teoretyczny i praktyczny) pozwala na wyprowadzenie ciekawych konfrontacji, prowadzi do płodnych refleksji teoretycznych i praktycznych, wzbogaca zarówno materiał badawczy, jak i wnioski do jakich dochodzi Autor. W obu płaszczyznach Doktorant porusza się swobodnie, prowadzi ciekawe analizy i rozważania teoretyczne, dzięki czemu praca prezentuje wysoki poziom naukowy.

Przedstawione uwagi krytyczne nie rzutują na ogólnie bardzo dobre wrażenie, które odnosi się na podstawie lektury recenzowanej pracy doktorskiej. Pan mgr Mariusz Brzostek prezentując wiedzę opartą na źródłach pierwotnych, wtórnych oraz literaturze przedmiotu, wykazał się znaczącą samodzielnością w procesie badawczym.

IV. Ocena formalna i uwagi szczegółowe do treści pracy

Język rozprawy jest zrozumiały, komunikatywny, precyzyjny i skompresowany. Całość została przedstawiona w sposób jasny i klarowny. Doktorant przedstawiając zagadnienia posługuje się językiem naukowym, konsekwentnie wykorzystując przyjętą terminologię i ustalenia merytoryczne. Zagadnienia poruszone w dysertacji należą do obszaru specjalistycznej, hermetycznej wiedzy, niedostępnej dla każdego i nie każdego interesującej. Lektura ocenianej pracy doktorskiej jest wciągająca, przyjemna, czyta się ją z łatwością, język nie jest zbyt zagmatwany i przeintelektualizowany. Określenia i pojęcia używane są w pełni poprawnie i nawiązują do dobrego piśmiennictwa naukowego. Formalna strona pracy świadczy o opanowaniu przez Doktoranta zasad pisania pracy naukowej. Docenić należy, że Autor rozprawę uzupełnił o liczne tabele, mapy i wykresy oraz załączniki, które to elementy niewątpliwie wzbogacają wartość opracowania, rozszerzając w niektórych aspektach treść wywodów oraz czyniąc je bardziej przejrzystymi. Praca posiada walory eksplanacyjne i eksploracyjne. Odzworowuje determinację w realizacji wyznaczonych celów oraz konsekwencję mgr. Mariusza Brzostka.

Należy podkreślić, że Autor dokonał starannej korekty pracy, bowiem zdarzają się w niej błędy literowe, interpunkcyjne czy stylistyczne, ale są bardzo sporadyczne.

V. Konkluzja

Reasumując stwierdzam, iż pomimo kilku moich uwag krytycznych, recenzowana rozprawa doktorska wyróżnia się pod względem podjętego tematu, wyczerpującej treści, solidnej bazy źródłowej, klarownej strony językowej oraz umiarkowanych ocen autorskich i zasługuje na pozytywną ocenę. Pan mgr Mariusz Brzostek wybrał bardzo interesujący i aktualny problem badawczy. Doktorant zrealizował cele o charakterze deskryptywnym i eksplanacyjnym oraz umiejętnie zastosował metody właściwe dla nauk o polityce. Sporządził logiczny i przejrzysty program badań, określił ich zakres tematyczny i realizował przyjęte założenia. Doktorant wykazał duże umiejętności w uchwyceniu najważniejszych zagadnień teoretycznych, normatywnych i funkcjonalnych oraz przedstawienia ich w jednej rozprawie. Istotny wysiłek badawczy, widoczny w napisaniu ocenianej pracy doktorskiej, zaowocował powstaniem dzieła dojrzałego, zasługującego na uznanie. Recenzowana dysertacja stanowi

oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wnosi nowe elementy do wiedzy na temat problematyki demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej.

W konkluzji powyższych wywodów stwierdzam, że przedłożona rozprawa doktorska tak pod względem merytorycznym, jak i metodologicznym spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim, określone w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Opowiadam się zatem na przyjęciem recenzowanej dysertacji i wnioskuję o dopuszczenie mgr. Mariusza Brzostka do publicznej obrony pracy doktorskiej.

dr hab. Marta Witkowska

Katedra Polityk Unii Europejskiej

WNPiSM UW

SEKCJA DS. N.
19. 05. 2021.
W PŁY N Ę Ł O

UNIwersytet
WARSAWski

Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych

Warszawa, dnia 14 maja 2021 r.

dr hab. Marta Witkowska
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych UW
Katedra Polityk Unii Europejskiej
ul. Krakowskie Przedmieście 3, pok. 212
tel. + 48 22 55 20 234
e-mail: politykiue.wnpism@uw.edu.pl

Wniosek o wyróżnienie rozprawy doktorskiej mgr. Mariusza Brzostka

pt. „Demokracja ponadnarodowa w Unii Europejskiej”

Szczecin 2021, ss. 420.

Na podstawie Regulaminu przeprowadzania przewodów doktorskich na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Szczecińskiego wnoszę jako recenzent dysertacji doktorskiej Pana mgr. Mariusza Brzostka pt. „Demokracja ponadnarodowa w Unii Europejskiej”, napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Janusza Ruszkowskiego, wyznaczony na podstawie uchwały Rady Naukowej Instytutu Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 28 stycznia 2021 roku o wyróżnienie tej rozprawy.

W swojej recenzji przedłożyłam liczne argumenty zarówno merytoryczne, jak i natury teoretyczno-metodologicznej, które uzasadniają przedłożenie przedmiotowego wniosku.

Po pierwsze w polskiej literaturze nie ma opracowań, które rozwiązują problem identyfikacji i rozpoznania atrybutów demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej (UE) oraz weryfikują ich specyfikę związaną z występowaniem poza naturalnym środowiskiem państwa narodowego. Praca ma charakter innowacyjny, a problem analizowany jest w ujęciu holistycznym.

Po drugie rozprawa mgr. Mariusza Brzostka stanowi oryginalne opracowanie nowego problemu naukowego, dzięki czemu w istotny sposób poszerza stan badań politologicznych w tym obszarze. Problematyka podjęta w pracy doktorskiej z pewnością zasługuje ze wszech miar na pogłębioną eksplorację ze względu na jej aktualność, pozostając istotną zarówno dla nauki, jak i praktyki.

Popularność idei demokracji oraz wszechobecność procesu integracji europejskiej w życiu codziennym, a także łączenie tych dwu sfer w życiu publicznym przekłada się zarówno na zwiększoną ilość prowadzonych badań dotyczących tego przedmiotu, jak i częste odwoływanie się polityków czy dziennikarzy do wspomnianych idei i form. Z tego powodu podjęcie badań w tym obszarze uznaję za celowe i ważne, gdyż wpisuje się w główny nurt i utrzymuje powiązanie na linii nauka-praktyka polityczna.

Po trzecie recenzowane badanie prezentuje doskonały kunszt warsztatu badawczego. Każdy z podrozdziałów zakończony jest autorskim podsumowaniem przedstawianych zagadnień i ekspozycją ich istoty oraz wskazaniem, na które pytania badawcze będzie można udzielić odpowiedzi z zastosowaniem zaprezentowanych teorii i metod wyjaśniających. Zastosowane teorie i metody do analizy ponadnarodowej demokracji w Unii Europejskiej mają swoje uzasadnienie z tego powodu, że UE jest nową kategorią w przestrzeni politycznej (analiza z wykorzystaniem analizy systemowej), a zastosowanie nowatorskich metod przyniosło nowe wyniki i rezultaty badawcze. Bardzo wysoko oceniam zarówno dobór jak i zastosowanie pomocniczych, nowatorskich metod, do których zaliczam koncepcje entropii informacji Shannona, struktur dyssypatywnych Prigogine'a oraz równań rekursywnych (logicznych). W całej pracy mgr Mariusz Brzostek duży ciężar dowodowy kładzie na wykorzystanie tych nowatorskich metod.

Po czwarte treść dysertacji została rozłożona równomiernie i symetrycznie, co świadczy o należyтым przemyśleniu podziału pracy. Koncepcja samego badania, jego założeń i prowadzonej analizy jest wielowarstwowa i rozbudowana. Autor właściwie rozplanował badanie zaczynając od wyjaśnień teoretycznych oraz weryfikacji poprawności przyjętych założeń do postawionych hipotez i udzielenia odpowiedzi na postawione pytania. Zastosowanie tak prostego zabiegu przez Doktoranta, pomaga ocenić stopień opanowania warsztatu badacza, prześledzić proces analizy, a także określić poprawność wyciągania wniosków.

Po piąte rozdział czwarty jest prezentacją autorskiej projekcji komponentów demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej. Jest to bardzo ważny rozdział pracy, gdyż prezentuje zagadnienie nowe. Jest to wkład własny mgr. Mariusza Brzostka do nauki. Doktorant prezentuje w rozdziale tym autorską propozycję definiowania komponentów demokracji ponadnarodowej w Unii Europejskiej. Dokonał ich klasyfikacji na komponenty wyłączne, wspólne i substytuty. Rozdział ten uważam za bardzo ważny i kluczowy dla dysertacji, w którym Autor weryfikuje jedną ze swoich hipotez. Jest to element pracy samodzielnej, autorskie badania mgr. Mariusza Brzostka, które ma istotny wkład w rozwój nauki. Fakt ten oznacza, że mgr Mariusz Brzostek ma duży potencjał naukowo-badawczy, dąży do samorozwoju, potrafi wyznaczać sobie ambitne cele i dąży do ich realizacji w sposób innowacyjny. Wszystkie te cechy są bardzo pożądane dla rozwoju nauki i dyscypliny, wskazują, że będzie potrafił samodzielnie wyznaczać nowe cele naukowe i będzie potrafił określać sposoby ich realizacji.

Po szóste w rozdziale piątym Doktorant kontynuował weryfikację kolejnych swoich hipotez poprzez dodatkowe badania empiryczne i zastosowanie nowatorskich metod do wskazania zachowania demokracji ponadnarodowej w obliczu kryzysów. Autor dowodzi lekkości z jaką porusza się w materii zastosowania nowatorskich metod do przedmiotowego badania. Poruszane w tym rozdziale zagadnienia są bardzo ważne i szeroko dyskutowane w opinii publicznej. Doktorant włącza się w nurt bieżącej dyskusji, demonstruje swoją gotowość do udzielania odpowiedzi na współcześnie nurtujące nas pytania, do poszukiwania rozwiązań na stojące przed Unią Europejską wyzwania.

Po siódme w rozdziale szóstym mgr Mariusz Brzostek zaprezentował argumentację, w jaki sposób jego badania mogą się przyczynić do prawidłowej oceny demokracji w UE. W prowadzonej analizie krytycznej z wnioskami czołowych anglosaskich badaczy prezentuje wyniki swoich badań, ze wcześniejszych rozdziałów i konstatuje w jaki sposób jego rozumowanie, jego badania mogą stać się właściwe do miarodajnej oceny współczesności.

Sumując powyższe problematyka podjęta w pracy doktorskiej została przebadana i przeanalizowana zarówno w płaszczyźnie: formalno-prawnej, doktrynalnej, empirycznej jak i postulatywnej, co pozwoliło na wielostronne ujęcie tematu. Autor sprawnie porusza się zarówno w obszarze teoretycznym dotyczącym teorii demokracji, dokonując także analizy krytycznej tych koncepcji. Autor właściwie dokonuje definiowania stosowanych pojęć. Czynności te należy ocenić wysoko, bowiem prowadzone w ten sposób badania są czytelne dla szerokiego spektrum odbiorców oraz wskazują na wysoki stopień opanowania warsztatu badacza. Ponadto trafnie dokonuje także analiz przepisów prawnych oraz opartej na nich praktyki. Ten podwójny punkt widzenia analiz i ocen (teoretyczny i praktyczny) pozwala na wyprowadzenie ciekawych konfrontacji, prowadzi do płodnych refleksji teoretycznych i praktycznych, wzbogaca zarówno materiał badawczy, jak i wnioski do jakich dochodzi Autor. W obu płaszczyznach Doktorant porusza się swobodnie, prowadzi ciekawe analizy i rozważania teoretyczne, dzięki czemu praca prezentuje wysoki poziom naukowy.

dr hab. Marta Witkowska

Katedra Polityk Unii Europejskiej

WNPISM UW

